

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ

Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΧΟΡΟΣ “ΕΚΤΑΘΙΩΝ ΞΗΝΩΔΟΙ”

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ
ΕΠΙΚΑΙΡΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ

Τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος
καὶ τοῦ Πάσχα

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Κωνσταντῖνος Κουτούμπας
Καθηγητῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς

Κυριακή 11 Μαρτίου 2018
6:30 μ.μ.

Στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ
Τριῶν Ἱεραρχῶν Σκιάθου
(Εὐθὺς μετὰ τὸν Κατανυκτικὸ Ἑσπερινό)

Σεβαστοί πατέρες,

Αγαπητοί εν Χριστῷ αδελφοί,

Με τη Χάρη του Θεού διανύουμε το Μέσον της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής, της ευλογημένης περιόδου της νηστείας, που μας προετοιμάζει για την υποδοχή του Σαρκωμένου Λόγου του Θεού, του Ιησού Χριστού, του οποίου καλούμαστε να γίνουμε συνοδοιπόροι στην οδό του Γολγοθά και να βιώσουμε το Πάθος και την Ανάστασή Του. Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως σήμερα, προσκυνούμε τον Τίμιο Σταυρό, πάνω στον οποίο έρευσε το αίμα του Λυτρωτή μας, με το οποίο υπέγραψε όπως οι βασιλείς υπέγραφαν με κόκκινο χρώμα, όχι κανένα επίγειο διάταγμα, αλλά, την σωτηρία μας! Προσκυνούμε τον τόπο όπου «έστησαν οί πόδες αὐτοῦ», προκειμένου να αντλήσουμε δύναμη να συνεχίσουμε τον κοινό αλλά και προσωπικό αγώνα μας, προς τον αγιασμό μας. Σε αυτό τον αγώνα η Εκκλησία μας, συνεπικουρεί και ενισχύει τον καθένα μας με κάθε τρόπο. Οι βραδιές Παπαδιαμάντη και Μωραϊτίδη, στο Πνευματικό Κέντρο των Ενοριών, καθόλη τη διάρκεια του έτους, αλλά ιδίως αυτή την περίοδο της Σαρακοστής, αποτελούν λαϊκό συναξάρι στο οποίο εκφράζεται ο τρόπος βίωσης του Ευαγγελίου. Αλλά και ο Βυζαντινός Χορός «Σκιαθίων Ύμνων», καλείται να συμβάλει στην πνευματική προετοιμασία όλων μας, προανακρούοντας ως ευφρόσυνο σήμαντρο ύμνους της Μεγάλης Εβδομάδος και του Πάσχα.

1) Κάθε εβδομάδα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, στην Ακολουθία του Όρθρου, ψάλλεται αντί του Θεός Κύριος το ηδύμολπο τριπλούν «Αλληλούια», με τους αντίστοιχους τέσσερις στίχους «ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμα μου» που ακούμε και την Μεγάλη Εβδομάδα. Αποτελεί το χαρμόσυνο προάγγελμα της ελεύσεως του ουρανίου Νυμφίου. Τον ίδιο ύμνο μελωδικότερα θα ακούσουμε τις πρώτες μέρες της Μεγάλης Εβδομάδος, που προηγούνται δύο θεσπέσιων ύμνων. Του «Ίδου ὁ Νυμφίος» που ψάλλεται τις τρεις πρώτες μέρες της Μεγάλης Εβδομάδος, και του Απολυτικίου «Ότε οί ἔνδοξοι μαθηταῖ» που ψάλλεται στον Όρθρο της Μεγάλης Πέμπτης και στην Ακολουθία των Παθών. Ο πρώτος ύμνος μιλά για τον Νυμφίο Χριστό, που στέκεται στην θύρα της ψυχής μας και κρούει ακατάπαυστα, καλώντας μας σε μετάνοια. Είναι μακάριος όποιος βρεθεί μπροστά στον Νυμφίο, που έρχεται σε ανύποπτο χρόνο, να αγρυπνεί και να τον περιμένει. Αντίστοιχα ανάξιος όποιος κοιμάται και ρέγγει αμέριμος. Ο δεύτερος ύμνος μας παραθέτει δύο αντιφατικά μεταξύ τους συμβάντα. Από τη μια οι Άγιοι Απόστολοι γίνονται για πρώτη φορά μέτοχοι του Βασιλικού Δείπνου και κοινωνούν το Σώμα και το Αίμα του Διδασκάλου, και από την άλλη ο Ιούδας τυφλωμένος από την φιλαργυρία προδίδει τον Διδάσκαλο

και οδηγείται στην απώλεια. Και στα δύο ο πιστός καλείται σε εγρήγορση και επαγρύπνηση. Ακούμε τους ύμνους σε ήχο πλ. Δ'.

2) Ακολουθούν μερικές ομάδες Καθισμάτων, ερανισμένες από τις Ακολουθίες του Όρθρου της Μεγάλης εβδομάδος. Τρία καθίσματα είναι γραμμένα σε ήχο α' επείσακτο, σύμφωνα με το προσόμοιο κάθισμα «Τὸν τάφον σοῦ Σωτήρ». «Τὰ Πάθη τὰ Σεπτὰ» και «Ἀόρατε Κριτά», από την Ακολουθία του Όρθρου της Μεγάλης Δευτέρας, όπου γίνεται λόγος για τα Πάθη που καταδέχεται να υποστεί ο Λόγος του Θεού, ο Νυμφίος της Εκκλησίας, που έρχεται όχι για να κρίνει τον κόσμο αλλά να τον σώσει με τον Σταυρικό του θάνατο. Ακόμη, το κάθισμα της Μεγάλης Πέμπτης «Ὁ λίμνας καὶ πηγὰς καὶ θαλάσσας ποιήσας», το οποίο αναφέρεται στο μέγεθος της ταπείνωσης του Δημιουργού μας, ο οποίος όχι μόνο προσλαμβάνει την ανθρώπινη φύση, το δημιούργημά του, στο πρόσωπο του Χριστού, αλλά γίνεται υπόδειγμα ταπεινώσεως με το να πλύνει τα πόδια των μαθητών του, δείχνοντας συνάμα το μέγεθος της εν Χριστῷ αγάπης.

3) Δύο καθίσματα, γραμμένα σε ήχο πλ. δ', σύμφωνα με το προσόμοιο κάθισμα «Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον», από την Ακολουθία του Όρθρου της Μεγάλης Δευτέρας και της Μεγάλης Τρίτης. Στο πρώτο «Τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχάς» γίνεται λόγος για την υπέρμετρη φιλανθρωπία του Κυρίου μας ο οποίος καταδέχτηκε τα Πάθη και τον Σταυρό ώστε να σώσει το ανθρώπινο γένος. Προβάλλει με λαμπρότητα την έναρξη της Αγίας και Μεγάλης Εβδομάδος και μας καλεί σε εγρήγορση να υποδεχούμε τον Νυμφίο με αναμμένες τις λαμπάδες της ψυχής μας, δηλαδή τις αρετές μας. Στο δεύτερο «Ὁ Ἰουδᾶς τῇ γνώμῃ φιλαργυρεῖ» παρουσιάζεται η πνευματική τυφλότητα του Ιούδα που προήλθε από το πάθος της φιλαργυρίας, το οποίο τελικά τον κέρδισε και τον οδήγησε στην αμετανόητη προδοσία.

4) Από την Ακολουθία του Όρθρου της Μεγάλης Πέμπτης, ακούμε το μεσώδιο Κάθισμα σε ήχο δ'. κατά το προσόμοιο Κάθισμα «Ἐπεφάνης σήμερον». Στο τροπάριο αυτό ο υμνογράφος περιγράφει τη στιγμή κατά την οποία ο Χριστός γνωστοποιεί στους μαθητές του με μυστηριακό τρόπο, το βράδυ του Μυστικού Δείπνου, μέσα από τη Μετοχή τους στο Σώμα και το Αίμα Του, την Σφαγή Την Αγία, από την οποία απαλλάχτηκε το ανθρώπινο γένος από την φθορά και τον θάνατο.

5) Ο ΧΣ λίγο πριν το Πάθος του καλεί τους μαθητές του σε εγρήγορση. Γρηγορείτε, γιατί δεν ξέρετε ούτε τη στιγμή ούτε την ώρα κατά την οποία θα έρθει ξανά ο Θεάνθρωπος, όχι για να πάθει εκ νέου, αλλά για να κρίνει τον κόσμο. Οι μαθητές όμως νομίζοντας πως υπόσχεται επίγεια βασιλεία και αξιώματα του ζητούν

πρωτοκαθεδρίες και ηγετικές θέσεις. Ο μόνος όμως δρόμος να βρεθούν πλάι του είναι ο δρόμος της αυτοθυσίας και της αγάπης.

Ακολουθεί η Θ' Ωδή του Κανόνα της Μεγάλης Τρίτης, σε ήχο β' ειρμολογικό, «Ἡ τὸν Ἀχώρητον Θεόν». Ο υμνογράφος παραθέτει αυτούσια τα δεσποτικά λόγια μέσα στη ροή του ποιήματος. Καλεί σε εγρήγορση και ικετεύει τον φιλεύσπλαχνο Θεό να συμπεριλάβει τον καθένα μας όταν θα διαχωρίζει τα πρόβατα από τα ερίφια, στα δεξιά του, μαζί με τα σεσωσμένα πρόβατα, παρά τις αναρίθμητες αμαρτίες και τα πάθη μας.

6) Ο Χριστός, είναι ο Νυμφίος της Εκκλησίας. Οι πιστοί καλούνται σε μυστική ένωση μαζί Του. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη επίγεια χαρά στον άνθρωπο και στιγμή ευτυχίας, από την χαρά του γάμου. Πόση άραγε χαρά, ασύγκριτα μεγαλύτερη, καλείται να γευθεί η ψυχή του ανθρώπου που προσκαλείται από τον επουράνιο Νυμφίο; Αλλά και πόση ντροπή θα νιώσει η ψυχή η οποία δεν θα φέρει κατάλληλο ένδυμα ώστε να γίνει δεκτική της Χάριτός Του. Αρκεί όμως μια στιγμή κατά την επίγεια ζωή του ανθρώπου, μια στιγμή ειλικρινούς μετανοίας, η οποία είναι ικανή να κινήσει τα σπλάχνα του Αγαθού Θεού και να συγχωρήσει ακόμη και τον συσταυρωμένο με Εκείνον ληστή, ο οποίος την τελευταία στιγμή αναγνώρισε τον Μεσσία στο πρόσωπο του Χριστού, και έγινε ο πρώτος κάτοικος του Παραδείσου. Θα ακούσουμε τα Εξαποστειλάρια «Τὸν Νυμφῶνα σου βλέπω» και «Τὸν ληστὴν αὐθυμερόν» σε ήχο πλ. δ'.

7) Ο Άγιος Αθανάσιος σε έναν λόγο του στα Πάθη και τον Σταυρό του Κυρίου αναφέρει πως ο θάνατος του Σωτήρα αποκάλυψε τη Βασιλεία των Ουρανών στους ανθρώπους. Ο Σταυρός του Κυρίου συνένωσε τους Αγγέλους και τους ανθρώπους και έγινε ο μεσίτης για τη μεταξύ τους φιλία. Ο θάνατος του Κυρίου έδωσε ζωή στους νεκρούς, καθώς πήρε το σε βάρος μας συμβόλαιο και το κάρφωσε πάνω στον Σταυρό, ενώ τον δράκοντα, τον διάβολο, πιασμένο σαν σε αγκίστρι με δόλωμα την ανθρώπινη φύση Του, περιέφερε ηττημένο θριαμβευτικά γύρω από τον Σταυρό Του. Οι τέσσερις τελευταίοι ύμνοι που θα ακουστούν, τα Στιχηρά των Αίνων, από την Ακολουθία της Αναστάσεως, σε ήχο πλ. α'. ειρμολογικό, αποτελούν το επιστέγασμα της υμνογραφίας του Πάσχα και εκφράζουν με τον πιο δυναμικό τρόπο το χαρμόσυνο μήνυμα της Αναστάσεως. Αυτή την χαρά ευχόμαστε να γευθείτε, να γευθούμε όλοι, και να γευόμαστε κάθε στιγμή της ζωής μας!

Καλή Ανάσταση!